

ช่างดำแห่งผืนป่าสะแกราช

สำหรับเยาวชน

พืชสกุลกล้วยไม้ มีความสำคัญต่อระบบนิเวศอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยไม้ที่อาศัยและเจริญเติบโตในผืนป่าธรรมชาติ ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่มีการกระจายพันธุ์ได้ดีเป็นอย่างดี โดยกล้วยไม้ในธรรมชาติมีหลากหลายสายพันธุ์ ทั้งที่เป็นกล้วยไม้อิงอาศัยเกาะตามต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ กล้วยไม้ดิน และกล้วยไม้บางชนิดที่อาศัยอยู่ตามซอกหินหรือเกาะตามลานหินที่ชุ่มชื้นบนยอดเขาสูงชัน

“ช่างดำ” จัดเป็นกล้วยไม้อิงอาศัยชนิดหนึ่งที่เกาะอาศัยและเจริญเติบโตบนกิ่งหรือลำต้นไม้ยืนต้นในผืนป่าดิบแล้ง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pomatocalpa spicata* Breda, Kuhl & Hasselt

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ลำต้นสั้น มีระบบรากเกาะตามกิ่งไม้ ใบรูปขอบขนานถึงรูปแถบ ขนาดความกว้าง 2.5 เซนติเมตร และยาว 8 เซนติเมตร ปลายใบเว้าลึก ดอกออกเป็นช่อกระจุก มีมากกว่า 1 ช่อ ดอกมีขนาด 1.0-1.5 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอกปรี มี 5 กลีบสีน้ำตาลอมเหลือง ดอกย่อยมักมีจุดสีเข้ม กลีบปากเป็นถุงลึก ภายในถุงมีเนื้อเยื่อรูปทรงคล้ายลิ้น 2 อัน ปลายกลีบปากแหลม ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

จากการวิจัยของ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบกล้วยไม้ชนิดนี้ในพื้นที่ป่าสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช จังหวัดนครราชสีมา โดยมีการกระจายพันธุ์และเจริญเติบโตตามที่ร่มแสงแดดรำไร ในป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น และพบว่ากล้วยไม้ชนิดนี้ได้มีการกระจาย

พันธุ์ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายของสายพันธุ์และควรค่าแก่การอนุรักษ์ต่อไป เพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับผืนป่าและสิ่งแวดล้อมโดยรวมอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชเป็นหน่วยงานในภูมิภาคของ วว. ได้รับการรับรองจาก UNESCO ภายใต้โครงการ MAB (Man and Biosphere Program) ให้เป็นแหล่งสงวนชีวมณฑลแห่งหนึ่งของโลก เป็นสถานที่เพื่อการวิจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาป่าเขตร้อน (ป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง) ซึ่งความรู้ดังกล่าว ได้สร้างสรรค์ภูมิปัญญาแก่นักวิชาการและยังได้นำไปช่วยเหลือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนอีกด้วย เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ใช้พื้นที่ป่าไม้ในเขตสถานีฯ เป็นสถานที่เพื่อการศึกษาและวิจัยทางด้านธรรมชาติของป่าไม้ นอกจากนั้น บริเวณโดยรอบของพื้นที่ป่าไม้ของสถานีฯ ยังมีหมู่บ้าน ที่อยู่กับป่าไม้ ได้อย่างสมดุล ซึ่งเป็นสถานที่เพื่อการวิจัยทางด้านสังคมเศรษฐกิจกับป่าไม้ได้อีกด้านหนึ่ง เป็นสถานที่ศึกษาธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจทางด้านธรรมชาติ ของป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง พรรณพืชและพันธุ์สัตว์นานาชนิด รวมทั้งเป็นศูนย์การประชุมและสัมมนาเนื่องจากมีความพร้อมทั้งที่พัก สถานที่ประชุมและสิ่งอำนวยความสะดวก

อนันต์ พิริยะภัทรกิจ, พรกมล รูปเลิศ
ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)